

HOÀI GIAO

C HUYỆN
MỘT
ĐỘI TRƯỞNG
THIẾU
NIÊN

KIM ĐỒNG

HOÀI GIAO

CHUYỆN
MỘT ĐỘI TRƯỞNG
THIẾU NIÊN

IN LẦN THỨ HAI CÓ BỒ SUNG

BÌA VÀ MINH HỌA CỦA HỒ QUẢNG

Đưa ngày 26 - 12 - 1976

Nguyễn Ngọc Lan

NHÀ XUẤT BẢN KIM ĐÔNG - HÀ NỘI 1976

*(Truyện thiếu niên du kích
Lê Quang Durong, chiến sĩ
thi đua Liên khu III, huân
chương chiến sĩ hạng hai).*

I

T H Ô N Thạch Tô, xã Thanh Hà, huyện Thanh Liêm, tỉnh Hà Nam⁽¹⁾ trước đây là một thôn rất đẹp. Quanh làng, tre đắng ngà cao vút. Sếu, cò ríu rít cả ngày. Từ Thạch Tô sang Dương Xá lại có một cái cầu gỗ bắc qua một con sông máng, trẻ con hay kéo nhau ra câu tôm, câu cá. Mùa hè đứng trên cầu nhảy ồm xuống mà tắm thì rất khoái. Có một cái chợ con, la liệt những hàng bánh đúc ngô vàng chói cả mắt. Ăn một miếng bánh đúc ngô vừa bùi vừa béo ngọt thì có thể nhịn cơm cả ngày. Lại tùy mùa, có dưa chuột xanh, cà chua đỏ, mía Đường Chèo, cam quýt vàng ối. Trẻ con kéo nhau ra chợ xem sướng mắt lắm. Chúng nó cũng dễ tính. Chỉ cần mỗi phiên chợ được một quả dưa chuột thật to là thú rồi, đem về cắm bốn cái que, để xuống đất, đầy

(1) Nay là Nam Hà.

đi như con bò ấy. Nếu có thêm mấy cái kẹo bột càng tốt. Từ ngày cách mạng tháng Tám trở đi, ở chợ lại thêm một cái chòi phát thanh. Từng chiều, anh thông tin vác loa : "A-lô ! Đồng bào chú ý nghe tin chiến sự. Quân ta đánh địch ở..." Bộ đội thỉnh thoảng về qua làng. Thiếu nhi xúm đến học hát, học múa. Bộ đội toàn là đàn ông mà diễn kịch lại đóng cả đàn bà nữa, y như hệt mới tài chứ. Thiếu nhi có hai bộ trống ếch, ngày lễ kỷ niệm sinh nhật Bác Hồ hoặc ngày Tết Trung thu là gõ thả cửa từ chập tối đến khuya mới thôi. Nhưng dạo ấy thì Dương chưa liên quan gì đến bọn thiếu nhi, một là vì Dương còn bé quá, hai nữa là... Thôi để kể sau vậy.

Chỉ biết rằng từ khi quân Pháp kéo về Phủ Lý chiếm đóng lung tung thì hết cả yên vui. thôn Thạch Tô và một số thôn khác nằm giữa hai con đường số 1 và đường 21 nên bị giặc đốt phá rất dữ. Tre quanh làng trụi hết. Đinh miếu vỡ sụp cả. Hàng ngày xe tăng, xe ô tô Tây ình ình chạy trên hai con đường cái lớn, thỉnh thoảng lại bắn vào hàng tràng liên thanh. Giặc đốt nhà đến ba bốn lần. Bắt bớ, giết tróc nguyên thôn. Thạch Tô cũng hàng mấy chục người.

Đầu tiên, người ta còn tản cư sang sông, nhưng sau phải quay về bám làng bám đất, cày cấy lấy cái mà ăn. Và chẳng lẽ, bỏ làng xóm cho bọn Tây, bọn Việt gian muốn làm gì thì làm ư ? Ủy ban và du kích cũng về làng. Ngoài mặt tuy làng có hội hè, nhưng bên trong người ta tìm mọi cách chối phu, chối thuế của

chúng nó. Thỉnh thoảng du kích lại lên gài mìn đánh đồ xe ô tô của Tây. Mỗi lần như thế là chúng nó lại càn quét vào làng. Bắt gà, bắt chó, tìm hầm bí mật, bắt các chị phụ nữ, đánh đập ông già bà cả đến khỗ sở.

Lê Quang Dưỡng cũng như mọi đứa trẻ khác hồi ấy chả biết gì. Đi tản cư, Dưỡng còn cho là thích kia mà ! Được sang bên kia sông, chạy vào rừng hái sim, rồi thì chơi ú tim cả ngày không chán. Trong rừng lại có nhiều bướm bướm to, có cả những con cánh cam, những con châu chấu voi thích ghê lắm. Ở làng thì chả bao giờ có.

Dưỡng chẳng vào Đội thiếu nhi. Tuy thầy nó ở trong Ủy ban thường bảo nó phải cố gắng để được kết nạp vào Đội. Nhưng nó đi họp hành thì bu nó lại không cho đi, bắt phải ở nhà trông cu Tý và cái Khiu. Khổ nhất là phải nom hai cái nhãi ranh ấy. Lắm bạn thấy bọn trẻ đi chơi khăng, hay chui vào vườn đình bẻ trộm dứa xanh, hái ổi non, thì nó không chịu được. Nó đặt hai đứa bé con vào một cái rổ để giữa chông tre, rồi lấy một cái rổ khác đậy lên trên. Cái Khiu chịu ngồi im, nhưng cu Tý thì cứ hẩy cái rổ ra, hét om lên: Đồ tồi ! Sao khi đi tản cư, bu nó cũng để hai đứa vào cái thúng gánh đi thì chúng nó lại ngồi im như bụt ốc ấy. À ! Mày lại bướng à ? Dưỡng nắm tai cu Tý véo một cái. Nó càng khóc to hơn. Dưỡng nghĩ ra một cách là cho nó con quay gỗ của Dưỡng. Nó in ngay. Nhưng hể đậy cái rổ lên

là nó lại kêu rầm rĩ. Mặc kệ chúng mà. Chúng nó lấy hết ối của ông rồi. Dưỡng lao đi chơi. Lúc về đã thấy hai đứa hất rồ, bò ra.

Một lần cũng như thế, cái Khiu theo thằng Tý bò xuống đất. Nó ngã một cái, giữa trán sưng u lên như một quả ối. Lần ấy Dưỡng ăn mấy cái cốc rất đau. Bu Dưỡng thét mắng Dưỡng suốt ngày. Bu thì bận đủ thứ, việc gì cũng đến tay. Ra đồng cuốc đất chán, về nhà lại lúi huí thời cơm, dọn dẹp nhà cửa, rửa ráy cho hai đứa bé, thế mà chẳng buổi họp phụ nữ nào bu Dưỡng lại chịu vắng mặt. Bu Dưỡng thường nói : “Đi họp cũng là đánh Tây.” Nghe bu nói thế, Dưỡng chẳng hiểu ra làm sao cả? Thầy Dưỡng thì không mấy khi ban ngày có mặt ở nhà. Hễ có tin Tây vào làng là ông đi đâu nào mất tích ngay.

Bởi thế, Dưỡng rất tự do. Bu chửi cứ như là hát ấy, nghe mãi nhảm cả tai. Nó nghịch rất nhiều.

Dưỡng với thằng Sở, con lừa Tư Cụt, là hai đứa bạn nỗi khổ, mà cũng là hai thằng đầu trò nhất làng. Ruộng dưa chuột nhà nào có quả to nhất, thế nào cũng mất với chúng nó. Người ta thả cá mè ở ao, tum tum hàng chục người lớn đi úp nơm cũng không bắt nổi. Ấy thế mà chỉ một đêm, sáng mai đã mất tăm cá. Bọn thằng Dưỡng chịu rét, mò đêm rất tài.

Chúng nó còn bày trò đào hổ mìn giữa làng, phủ lá cây rồi lấp cát lên để cho người lớn đi qua thụt xuống, sợ tái xanh tái tử. Chúng nó cười thích

trí lầm. Cũng cái trò ấy, một hôm bà cụ Ba đi mua được chai rượu về, thuat chân xuống, vỡ chai rượu, toạc cả tay ra. Càng thích. Nhưng đi đêm lầm có ngày gặp ma. Người ta tóm được hai đứa, nện cho một trận nện thân. Chúng nó xoay ra mìn gio, tức là tìm một cái hộp sắt đựng đầy gio, treo trên cây. Ai đi qua, chúng nó giật xuống, bụi đầy mặt người ta. Hãy tưởng tượng xem cả một mèt bánh đúc ngô vàng óng mà chúng nó phủ lên một lượt gio đen sì thì còn giời đất nào nữa !

Cũng chuyện mìn ấy mà một lần Dưỡng bị đòn suýt chết.

Thằng Sở bảo Dưỡng xoay mìn quăng dây điện vừa mềm vừa dài để làm trò giật mìn. Thường và lạt chả hay đứt mà. Gặp ngay tối hôm ấy, một đơn vị bộ đội về làng giăng dây điện thoại làm gì ấy không biết. Trăng đêm lờ mờ, Dưỡng bò ra đầu miếu, chắc mầm không có ai. Nó đến sờ sờ cái dây buông là là mặt đất. Gớm ! Dây này dai quá, rút không đứt. Nó bèn ghé rắng cắn. Tê cả lợi mà vẫn chưa được.

Bất thình lình có một bàn tay túm lấy gáy nó và một vật gì lành lạnh, có nhẽ miệng một khẩu súng thì phải, áp vào má nó :

— À ! Gớm thật !

Dưỡng co rúm chân tay, đớ lưỡi ra.

— Sao em lại dám cắt đường liên lạc bằng
điện của bộ đội hả ? Chết thật ! Ai xui em ?

Một tiếng nói khác :

— Em là con nhà ai ?

Không chối được, Đường phải nói tên bố và
chỉ cái nhà mình cho hai anh bộ đội biết. Nó khai
luôn cả cái âm mưu ăn trộm dây điện để nghịch.
Việc này rồi cũng xong xuôi nhưng chúng nó đành
bỏ trò giật mìn gio. Riêng thằng Đường thì bị một
võ mất mặt, và một trận đòn nén thân. Lần này thì
do tay thầy nó đánh. Ông ta vẫn phản đối lối đánh đậm
trẻ con. Mọi lần chỉ lấy lời ngọt ngào bảo nó, nhưng
lần này, ông đã phải ra tay là chuyện không vừa.

Nhưng Đường và Sở vẫn nghịch như cũ. Một
hôm đi đào tò dế, cả hai đứa lại bị một mẻ hết hồn. Úi
chao ơi ! Có được những con dế chơi hạng nhất thì
không còn gì sướng bằng. Nay đây, một tò dế bên
gốc cây sung. Đích thị là dế chúa rồi, bọn Đường
còn lạ gì nữa. Đường vén quần đái luôn vào tò dế.
Nhưng quái, mọi khi đái là nước đầy ắp lên ngay,
sao hôm nay nước hút đi đâu mất ? À ! Con dế cụ này
gan nhỉ ! Nó uống cạn rồi đấy ! Đến lượt thằng Sở.
Cũng chẳng ăn thua gì. Chúng nó tưởng tượng có một
con dế kẽch sù, hàm răng to, hai mắt thao láo nằm
trong tò trêu túc chúng nó. Thế là hai đứa bèn lấy
dao cùn khoét tò dế. Cái lỗ hoác dần ra. Một hơi nóng
hầm hập đưa lên. Hình như dưới đất... Thôi bỏ mẹ

— À ! Görn thật !

rồi ! Dưới đất có hầm và có người rồi ! Bọn nó đào trúng hầm bí mật rồi. Nay ! Các ông ấy tưởng địch tới đào hầm, các ông ấy lại ném lên một quả lựu đạn thì chết ráo. Hai đứa quàng chân lên cõi, chạy như bay. Cả ngày hôm ấy, Dương ngoan ghê lắm. Nó chả đi chơi đâu cả.

Hôm sau nữa, nó đến nhà bà Tư Cụt, rủ Sở đi chơi. Bà Tư trông thấy mặt nó là mắng té tát : " Thằng mặt dạy kia có đường có nẻo thì xéo ! Con bà không chơi với cái thứ người ấy !" Dương vừa thận, vừa tức. Bà ấy tưởng con bà ấy hiền lành lắm đấy ! Nhưng thằng Sở đi đâu mới được chứ ? Dù sao hai đứa cũng là bạn thân, xa nó một tí là nhớ không chịu được. Tình cờ Dương lò dò đến nhà Tâm. Ấy kia ! Thằng Sở ở trong nhà thằng Tâm à ? Thằng Tâm ở trong Đội thiếu nhi ! Chúng nó là những đứa đối chọi với mình kia mà ! Những cái thằng mặt sì sị, bố mẹ bảo gì nghe nấy, không biết chơi những trò thú vị như Sở với Dương. Chúng nó là những thằng ngốc, chơi làm thèm vào à ? Mà xem ra chúng nó còn khinh bọn mình nghịch ngợm, bẩn thiêu nữa cơ chứ. Hừ ! Cái thằng Sở ! Sao mày lại vào nhà thằng Tâm, đội trưởng thiếu nhi ? Phải xem nó có nói gì mình không ? Lỡ ra nó khai với thằng Tâm cái số đạn bộ đội đánh rơi mà hai đứa nhặt được giấu ở gốc táo để nghịch dần thì chết !

Dưỡng nhảy qua bờ rào thấp. Gai toạc một miếng quần. Cũng chả hề gì. Dưỡng bò vào sau nhà Tâm, ghé mắt qua lỗ nứt của vách đất nhìn vào.

Anh Sui, phụ trách thiếu nhi, ngồi ở ch่อง, ôm thằng Sở vào lòng. Đứng bên cạnh là thằng Tâm. Nom cả ba cái mặt có vẻ nghiêm trang lắm.

Anh Sui nói :

— Em Tâm nói đúng lắm ! Em Sở nghĩ thế nào ? Lúc này ai cũng kháng chiến, ai cũng có ích cho làng, cho nước ! Như các em trong đội thiếu nhi thôn ta đây, ai cũng quý mến ! Em Sở hãy nghĩ lại xem. Em tinh nghịch quá, mẹ vừa giận, làng vừa ghét. Chỉ có thằng Tây nó thích em thôi...

— Sao anh lại bảo thằng Tây nó thích em ! Em có phải là Việt gian đâu !

Thằng Tâm nói luôn :

— Mày nghịch nhiều có hại, lộ cả bí mật của bộ đội, của du kích. Như thế mà Tây nó lại không thích à ? Mày làm hư cả thằng Dưỡng.

— Nói láo ! Chính thằng Dưỡng nó xui tao nghịch chứ, tao chả đầu têu việc gì cả !

Đứng ngoài, Dưỡng đỗ ran cả tai, cả gáy. Đồ chó ! Nó chơi với mình, bây giờ nó đỗ tất cả tội cho mình !

Anh Sui nói :

— Đoàn Thanh niên và Đội thiếu nhi đã quyết định giúp đỡ em tiến bộ. Anh sẽ đưa em về nhà xin lỗi mẹ...

— Nhưng còn thằng Dưỡng...

— Em sợ nó đánh em à ?

— Em à ! Không ! Em sợ gì nó ! Nó mà lơ mơ, em giã cho nó một trận ngay ! Từ rày em không thèm chơi với cái thằng quỉ sứ ấy nữa !

Tự nhiên Dưỡng thấy như nghẹn cõi lại. Thôi thế là hỏng rồi. Thằng Sở là bạn chí thân chí thiết với nó mà như thế ư ? Được ! Mày muốn lôi thôi đánh nhau, ông có sợ gì ! Mày ra đây ! Ông lại không vặn ngoéo cái đầu trọc của mày đi ấy à ?

Dưỡng nắm chặt hai quả thuỷ, mắt vẫn ghé dòm vào. Nó lại lấy tay cởi phăng cái áo ngoài cho đỡ bức. Da lựng nó xám xịt và đen vàng lốm đốm. Cu cậu là chúa ở bần mà lại. Nó đưa hai bàn tay có những móng tay dài và đen như đít nồi lên quệt mũi, rồi tiếp tục nghe ngóng.

Anh Sui vẫn nói :

— Chúng ta sẽ giúp đỡ cả em Dưỡng để em ấy cũng tiến bộ như các em...

Á à ! Không đời nào ! Không đời nào Dưỡng lại vào bọn với cái lũ ù à ráo như xít ấy. Phải cho bọn này một mẻ mới được. Dưỡng nhìn quanh, rồi ghé mồm vào kẽ vách, hé thật to :

— Đồng chí Sui ơi ! Tây vào làng ! Tây vào làng rồi, đồng lăm ! — Rồi nó ù té chạy.

— Anh sẽ đưa em về nhà xin lỗi mẹ...

Tự dung tin Tây thình lình kéo vào làng truyền
đi rất nhanh. Cả thôn Thạch Tô cuống quýt. Người
ta chửi du kích canh gác viễn tiêu sao không báo
trước. Gạo đồ lắn vào thóc. Nồi xanh ném bì bõm
xuống ao. Gà không kịp tống xuống hầm, chạy tứ
tung, làm các bà lo điên lên. Ngay bu Dưỡng cũng
vội vã làm vỡ cả niêu cá kho, té xuống bếp gio.
Loạn xạ, ầm ĩ. Rut cục chả có Tây tiếc quái gì. Người
ta không biết kẻ nào phao cái tin bỗ láo ấy. Cuối
cùng mọi người đều cho là phản động nói dề bà
con hoang mang.

Riêng thằng Sở thì nghe rõ tiếng thằng Dưỡng.
Nó quen lắm rồi. Nhưng Sở không nói ra, nó sợ
nói ra, các anh biết, bố Dưỡng biết, Dưỡng lại bị
đòn. Cứ nghĩ đến trận đòn Dưỡng bị bố đánh lẩn
trước, nó lại thấy thương thương. Vả lại cũng kinh
cái thằng bé con mười bốn tuổi kia. Ghê gớm lắm !
Lơ mơ thì nó vác lựu đạn nó quẳng vào nhà ấy chứ
chơi à ?

Dưỡng vẫn giữ được bí mật việc của mình.

Nhưng từ nay nó mất đứt một cánh tay đặc
lực trong các trò tinh nghịch là thằng Sở.

Không cần. Một mình nó vẫn nghịch được.

Mà nó lại càng nghịch dữ hơn.

* * *

GHÉT cái túi thiếc nhỏ nào thì Dương cũng ghét cái trò học văn hóa như thế. Nó dốt vì nhà nghèo là một. Hai nứa là không tài nào nó chịu được cứ mỗi buổi tối, phải cắp sách lên miếu, ngồi dưới ngọn đèn dầu tù mù, ê a mấy câu như tụng kinh. Trăng sáng đi câu cá trê khoái nhiều chừ. Hay đi lấy trộm hoa quả thì còn gì bằng. Cho nên trông thấy bản tin chiến thắng, nó... không thèm đọc một chữ nào. Chỉ nhìn mấy cái tranh vẽ. Một hôm máy bay địch lượn thấp thả truyền đơn lung tung. Dương nhặt được một tờ giấy vẽ đẹp lắm. Thế là về khoe nhặng xị với mọi người. Bỗng dung, anh xã đội râu ria xồm xoàm hầm hầm tìm nó, giật lấy tờ giấy, xé tan ra, bảo :

— Nhãi con ! Mày biết trong tờ giấy này nói gì không ?

— Em không biết !

— Tay nó nói láo, nó phản tuyên truyền, nói xấu bộ đội ta. Mày làm thế là làm tay sai cho nó đây !

Dương sợ hết hồn. Lần đầu tiên nó thấy văn hóa có tác dụng. Nếu mà biết chữ thì ông xé bối nó đi rồi ấy chứ. Ai biết đâu...

Tuy vậy, Dương còn tự hào ở hai việc mà theo nó nghĩ thì không đứa nào bằng nó.

Một là tài chịu đòn. Một mũi nhiều lần tím bầm. Lưng lăn con chạch ba bốn hôm lặn không hết. Thế mà Dưỡng vẫn chịu được. Đau thì có đau thật, nhưng nó coi thường lắm. Quen đi rồi. Mồm có a a vờ khóc, nhưng mắt nó vẫn cứ ráo hoanh. Ngay lúc năm sáu chịu đòn, nó còn cả gan nghĩ tới trò chơi nguy hiểm sắp tới. Chỉ vì nó ham nghịch quá.

Tài thứ hai của nó là tiếp xúc với Tây và ngụy binh. Khi bọn giặc vào làng là ông già, bà cả, thanh niên, phụ nữ, ai cũng như câm, như điếc cả. Tui trẻ con thì lại càng ra cái dáng ngây ngô tợn. Mà xem chừng chúng nó cũng sợ Tây lắm.

Dưỡng thì không thể. Lần đầu tiên trông thấy thằng Tây, Dưỡng cũng hết vía vì nó to lớn và đỏ như con gà chọi. Nhưng sau vì tò mò muốn xem tại sao cái mắt thằng Tây lại xanh lè lè thế, hay là nó lấy mắt mèo cho vào đấy, Dưỡng cứ trơ trố nhìn thằng đội Tây. Tên giặc vừa xé vừa nhai nhồm nhồm cái đầu gà quay (gà nó vừa bắt của bà Tư Cụ) vừa nhìn Dưỡng. Nó cười hề hề. Dưỡng cũng cười. Lâu dần, chả có gì là sợ cả.

Nhưng Dưỡng không cảm tình với bọn Tây bằng những thằng ngụy binh. Dù sao bọn Tây trông nó vẫn gớm chết đi ấy. Bọn ngụy binh thì coi vẻ hiền hơn. Chúng nó lại hay cho Dưỡng kẹo.

Một lần mẹ Dưỡng mua một con gà giò từ bên tự do mang về định làm giỗ ông nó. Hôm ấy đích

— Em không biết!

kéo vào làng. Mẹ Dưỡng giấu vội gà xuống cái lỗ tát, sau khi đã buộc mỏ con gà lại cho khỏi kêu.

Một thằng ngụy binh đến sân nhà Dưỡng. Như mọi bạn, Dưỡng sán lại. Tên ngụy hỏi :

— Nay ! Mày thấy ở đâu có gà không ?

— Không biết !

— Đừng giấu ! Tao biết rồi. Nay ! Có muốn ăn kẹo không ?

Dưỡng ngập ngừng. Tên ngụy dỗ thêm. Cuối cùng, Dưỡng nói :

— Chỉ sợ bu tôi đánh !

Tên ngụy phì cười :

— Thì phải chịu đòn mới có kẹo ăn chứ ! Để tao mất không cho mày đấy ! Nay coi !

Thằng lính ấy há mồm thật to, ném vào một cục súc-cù-là, nhai ngấu nghiến. Vừa nhai vừa nuốt ừng ực.

Dưỡng thèm quá và nghĩ rằng nếu có bị đòn thì nó vẫn chịu được. Thế là con gà đồi lấy mấy cái kẹo bé tí xíu.

Được cái Dưỡng cũng không chú ý đến hoạt động của cán bộ, đến hầm hố của ai cả. Chứ không thì chỉ cần dăm cái kẹo là nó có thể đại dột làm ngay cái việc của những thằng Việt gian.

Dưỡng tiếp tục nghịch ngợm một mình. Càng ngày nó càng lấm láp bần thiểu. Lắm lúc, bố có rỗi rã,

dạy bảo gì, nó cũng có suy nghĩ, định sửa chữa, nhưng nom thấy một con chuồn chuồn ngô bay loáng trước mắt là nó lại quên tiệt, lập tức xông ra đuổi bắt.

Ba bốn lần anh Sui tới nhà nó, nhắc nhở thầy bu nó và khuyên răn nó. Nhưng Dương không tra cái anh ấy. Nước đồ đầu vịt, ăn thua gì.

Thằng Sở thì đã dần dần ngoan ngoãn hơn. Nó chịu đi họp hành. Về nhà bế em, dọn dẹp luôn tay. Bà Tư Cụt hăng lòng nó lắm. Thôi ! Kẽ làm gì cái đứa không tốt với bạn bè ấy nữa.

Chỉ bức nhất là cái thằng Tâm. Một tối, Dương đang nằm lơ mơ ngủ ở ngoài cửa miếu chợt thấy có người đụng vào nó. Dương ngồi phắt dậy. Dưới trăng sáng, nó nhận ra thằng Tâm.

— Mày đến đây làm gì ?

— Rủ cậu đi cậu cá trê !

Dương trố mắt nhìn Tâm. Nó nhạo mình chắc ? Nó mà lại đến rủ mình đi chơi đêm ư ? Coi chừng ! Nó định choảng mình chắc ? Không cần ! Dương chẳng sợ gì nó. Đi thì đi.

— Mày có cần câu không ?

— Có.

— Có mồi không ?

— Có đủ rồi ! Có cả thính nếp, thơm lầm !

Hai đứa ra ao đình ngồi câu. Gió đêm mát mẻ. Có mùi hoa cau thơm man mát. Hai đứa không nói gì với nhau một câu nào. Nhưng Dương vẫn

để phòng. À ! Nó ngồi cách mình một bước. Nếu nó quai tay ra đấm mình, mình sẽ đập luôn cho nó một cái. Cu cậu chắc chắn lộn phèo xuống nước. Nhưng mãi không thấy thằng Tâm làm gì cả. Nó vẫn chăm chú đặt cần câu, dù dù trên mặt nước. Và nó đã câu được ba con trê to. Trong khi đó Dưỡng toàn giật trượt.

Dưỡng cáu tiết vứt cần câu xuống : "Đi về đi ! Tao chán lắm rồi."

Và không đợi Tâm trả lời, nó vỗ đít quay đi thẳng. Thằng Tâm bước theo giữ lại.

Dưỡng giật mình, quắc mắt :

- Muốn đánh nhau hả ?
- Sao lại đánh nhau ?
- Thế mày giữ tao làm gì ?
- Tớ nói chuyện với cậu...
- Chuyện gì ?
- Mày... hãy nghĩ xem ! Như thằng Sở bây giờ nó thế nào ?

À ! Quân này lại muốn dụ dỗ mình đây ! Dưỡng hầm hầm nhổ một bãi nước bọt :

— Ông ghét cái mặt mày ! — Nói đoạn, Dưỡng hất tay nó và đi thẳng.

Đã ba bốn lần, bọn thằng Tâm đến gấp Dưỡng. Mỗi lần gấp là một lần bức.

* * *

Về mùa hanh, du kích hoạt động tợn. Dù địch có máy dò mìn, dù đường 21 nhẵn bóng soi gương được, du kích vẫn chôn mìn mà địch không tài nào biết. Hôm ấy, trên dốc Bình Khê lại có tiếng mìn nổ. Và ở quãng miếu Cọ, Văn Lâm cũng có nhiều tiếng súng. Một lát sau, tin đồn về: hai xe địch đã vỡ tan tành. Ở miếu Cọ, cùng một lúc, du kích và bộ đội địa phương hóa trang thành phụ nữ, giấu súng trong người, đi sát mặt bụi lính gác đường mới nổ súng. Ta thắng to. Chiều hôm ấy, quân giặc từ Phủ Lý kéo về sục sạo các làng ven đường.

Dưỡng và tụi trẻ con trong làng chả chạy đâu cả. Chúng nó đứng xem lính địch đi sục hầm và tra khảo nhân dân.

Bỗng Dưỡng trông thấy một tên ngụy binh mở một hộp kẹo lấy mấy cái ăn. Thằng này không cho Dưỡng như thằng khác. Dưỡng mon men đến gần, thấy nó lùi mắt dữ dội, Dưỡng lại lảng đi. Nhưng kia, nó đã đặt hộp kẹo xuống đất, đứng dậy đến bên thằng Tây. Chả hiểu thằng Tây xì xà, xì xồ cái gì, chỉ thấy thằng lính ngụy giúi bà Hai Cao xuống đất, đá túi bụi. Thằng Tây đứng cười sảng sắc.

Dưỡng không chú ý đến chuyện đó. Nó vẫn nhìn hộp kẹo. Cơ hội tốt, nó nhót luôn hộp kẹo, ném thằng cánh vào bụi dứa rậm kín mít. Hộp kẹo rơi đánh suých một cái. Tim Dưỡng đập thình thình. Yên trí rồi. Tối sẽ ra lấy.

Nhưng một bàn tay ấn vào sườn nó. Nó tái mặt quay lại. Thì ra thằng Sở. Sở đến đây làm gì ?

— Dưỡng ! Mày không trông thấy chúng nó đánh bà Hai Cao đấy à ?

Sở thì thào với nó, nét mặt căm tức. Dưỡng im lặng.

Sở nói tiếp :

— Sao mày còn lấy hộp kẹo của lũ chó ấy làm gì !

Dưỡng gắt khẽ :

— Mặc kệ tao !

Vừa lúc ấy, thằng ngụy binh rút mùi xoa lau bàn tay đầm đìa những máu, tiến lại. Nó trợn mắt. Hộp kẹo biến đâu mất rồi. Nó nhìn thấy Sở đang xì xào với Dưỡng. Nó sấn đến, túm ngực Sở :

— Ranh con ! Mày lấy hộp kẹo hả ?

Sở im lặng không đáp, thằng ngụy thuận tay túm Sở một cái ngã giúi xuống. Rồi nó hỏi dồn :

— Mày lấy hộp kẹo hả ?

Một phút im lặng. Nay, nó sắp bảo mình lấy đây. Sắp ăn một trận đòn nhừ tử đây. Dưỡng muốn bỏ chạy, nhưng hai chân như chôn xuống đất.

— Mày lấy hộp kẹo của tao hả ? — Thằng ngụy rít lên.

...dãm dà Sở như đánh một quả bóng...

Sở chớp mắt một cái rồi gật đầu. Dương tưởng mình mê ngủ.

— Hộp kẹo đâu ?

Sở trả vào bụi dứa. Thằng ngụy bắt Sở đến lấy trả nó. Tay cầm hộp kẹo rồi, lập tức thằng lính ngụy đấm đá Sở như đánh một quả bóng. Sở ộc cả máu mồm, máu mũi. Sở khóc vang lên.

Dương thấy ruột gan như điên. Sao nó lại không nói thật là mình lấy ? Sao nó lại chịu đòn ? Mỗi tiếng kêu tiếng khóc của thằng Sở là Dương dựng cả tóc gáy. Cái đầu trọc của Sở tóe máu kia kia !

Bỗng dưng, nước mắt trào ra đầm đìa trên mặt Dương. Mắt nó nhòa đi không thấy gì nữa. Lần đầu tiên, nó thấy người khác bị đánh mà nó lại khóc.

Chiều hôm ấy địch rút. Người ta vục thiêng Sở đưa về nhà bà Tư Cụt. Mọi người xúm vào săn sóc. Anh Sui cau mày, lẩm bẩm luôn miệng : " Tại sao Sở lại đi lấy kẹo của chúng nó ? Tại sao Sở lại còn như thế ? "

Dương không dám vào nhà. Nó thập thò ở cửa trông vào. Chỉ mình nó biết rõ chuyện. Nhưng nó không dám nói với ai. Mà có ai hỏi nó mà nó nói ?

Thằng Sở ốm nặng. Làng xóm và gia đình đã hết sức chữa chạy, nhưng vì nó vốn yếu sức, lại bị

bọn giặc đánh đậm dã man quá, nên Sở cứ đuổi sức dần rồi chết.

Những ngày ấy, Dương như đứa mất hồn. Nó chẳng thiết ăn uống gì cả. Mà đến việc nghịch ngợm như thường lệ cũng bớt đi nhiều. Từ dung nó thấy chan chán các trò tai ác của nó. Nó cảm thấy đã mắc một tội to lắm. Cái tội không tài nào sửa chữa, không tài nào lấy gì mà chuộc lại được. Đêm nằm mê, thỉnh thoảng thấy thằng Sở cười rú lên như lúc còn chơi với nó. Ai nhắc đến tên Sở là nó giật mình.

Từ dạo ấy, không thấy nó ra xin kẹo tụi Tây nữa. Dần dần tai tiếng về nó cũng ít đi.

Anh Sui, thằng Tâm, thằng Vi, cái Sáu lại đến nhà nó mấy lần nhưng nó đều tránh mặt.

III

MỘT buổi chiều, Dương chẳng biết làm gì, lang thang ra bờ sông máng, ngồi nhìn sang cây muỗm làng Dương Xá. Nó nghĩ vẫn vơ. Mọi khi là nó đã nghĩ ra một trò tinh nghịch nào đó rồi. Nhưng bây giờ nó không thiết. Nghe xa xa có tiếng súng của quân

giặc đi sục sạo ở ven đường cái lớn. Mấy con cò vội vã bay lao vào một bụi tre gãy đổ nghiêng ngả. Ba bốn con nhái nhảy lõm bõm vào những hố bom đầy nước. Dưỡng thấy buồn buồn. Nó đứng dậy lùi thui đi về.

Chợt nó gặp thẳng Tâm đứng chắn trước mặt.
Nó gườm gườm nhìn Tâm.

— Dưỡng ạ, tao hỏi cái này.

— Mày đừng có lôi thôi!

— Ô hay! Sao mày không nói được với tao
một câu tử tế hả?

— Tao chả có chuyện gì nói với mày cả.

Tuy vậy Dưỡng vẫn đứng im không về. Chắc Tâm gặp mình đẽ... Dưỡng chợt đỏ tai, nghĩ đến
cái chuyện vào Đội thiếu nhi. Ủ, nếu mà nó nói, thì
mình cũng... Tự dung nó thấy gan ruột nao nao. Nó
bắt đầu thấy mình lẻ loi, cô độc.

Tâm cúi mặt xuống di di ngón chân.

— Mày nói gì thì nói đi đẽ tao còn về!

Giọng của Dưỡng dịu hẳn lại. Tâm ngẩng đầu,
nhìn vào mặt Dưỡng:

— Tao hỏi thật! Tại sao mày lấy cuộn dây mìn
của anh Thái.

Thôi thế là trước đoán của Dưỡng tan như mây
khói. À thì ra nó đến tra khảo mình. Dưỡng biết đâu
đến dây mìn mà nó hỏi.

— Tao không biết dây mìn nào cả !

— Đừng chối ! Mày không lấy thì còn ai lấy ?

— Cứ có việc gì xấu là đồ cho tao à ? — Dương
câu tiết. Bao nhiêu tính nóng nảy đã tạm dẹp từ lâu,
nay lại cháy bùng lên.

— Mày nên biết du kích phải có dây mìn để
đánh Tây ! Bố mẹ chúng mình kháng chiến thì chúng
mình phải ủng hộ du kích chứ ! Thầy bu mày có phải
là người theo Tây đâu...

— Câm ngay ! — Dương hét lên, đấm một quả
rất mạnh vào ngực Tâm rồi chạy thẳng về nhà..

Nhưng đến cửa, nó chột dạ, dừng lại. Trong nhà
có tiếng anh Sui, tiếng thầy bu nó. Dương lوم bõm
nghe được mấy câu.

Tiếng anh Sui : — Chỉ có cách là lấy lời
phải bảo em ấy thôi bác ạ. Không nên đánh đập
trẻ con.

Tiếng thầy nó : — Chú xem ! Tôi là người cán
bộ. Tôi có muốn đánh con cái đâu. Nhưng tôi không
dạy nỗi nó. Tôi không nhịn được.

Tiếng bu nó : — Không biết nó lấy dây mìn của
anh Thái, nó đem đi đâu chó không thấy nó mang về
nhà này chú ạ.

Dương thắt ruột lại. Chết chưa ! Ngay cả thầy
bu nó nữa cũng tin là nó lấy cuộn dây mìn. Nó lấy
làm gì, nó biết ở đâu mà lấy cơ chứ. Nhưng vì không

ai tin nó nữa rồi, cả thay bu nó cũng thế! Bây giờ nó
có cái cũng vô ích.

Dưỡng ức quá, òa lên khóc như mưa như gió.
Anh Sui, thay nó cùng chạy ra. Bu nó cũng bẽ cái
Khiu ra. Người ta kéo tay nó vào trong nhà.

Anh Sui nói:

— Thôi! Em Dưỡng nín đi! Em đã biết hối rồi
phải không? Thế là tốt rồi!

Bu nó nghiến răng:

— Mày muốn sống muốn tốt thì đi lấy cuộn
dây về trả anh Thái không thì mày chết với bà!

Thay nó không nói gì cả. Thay nó trừng trừng
nhìn nó. Quai hàm dưới hạnh ra, ông đang nghĩ cách
trừng phạt thằng bé hư hỏng này một cách xứng đáng.
Nghĩa là không ai hiểu nỗi oan cho nó cả.

Dưỡng quát lên một tiếng rõ to:

— Tôi không lấy!

Rồi nó giật khỏi tay anh Sui, chạy thẳng một
mạch ra ngoài. Tai nó ù đi. Chân nó phóng như bay.
Nó chẳng cần nhìn một cái gì. Nó đã nhớ từng bụi
cây, lùm cỏ cho nên nó chạy rất đúng. Vù vù, vù vù...
Gió réo ào ào bên tai. Bỗng nó thấy cuồng căng. Nó
lao đầu vào một bụi cúc tần, có những dây tơ hồng
vàng chói. Nó lăn ra, mê man không biết gì nữa...
Lúc Dưỡng tỉnh dậy thì đã thấy mình nằm trong nhà,
trên một cái ô rơm. Bên cạnh nó, bu đang cho cái
Khiu bú. Bà Tư Cụt đang mài mài cái gì trong một

cái chén con. Anh Sui, thằng Tâm cũng có mặt ở đấy. Thầy nó đang thòi lòi ở mồi rơm để ăn thuốc. Trông nét mặt mọi người có vẻ dịu dàng. Thật là một sự lạ. Người ta chưa từng thấy ai hiền hậu với thằng Dương cả. Bà Tư Cụt đưa chén nước có mùi hăng hắc vào miệng nó. Nó lắc đầu. Tự dung nước mắt nó úa ra...

Cuối cùng, nó biết rõ chuyện. Người ta đuổi theo nó và vứt nó về. Cùng lúc ấy Tâm lại đến báo cho anh Sui biết không phải Dương lấy cuộn dây mìn. Chính anh Thái đã bỏ quên ngoài đường số 1.

Anh Sui bèn xin lỗi nó và thầy bu nó. Từ đó, định kiến xấu với Dương vợi đi. Và Tâm thỉnh thoảng đến ngủ chung với Dương trò chuyện nhỏ to.

Một điều Dương nhận thấy là nó biết xấu hổ, nhục nhã khi bị nghi oan làm một việc xấu. Thế sao trước đây nó thực sự làm những việc xấu, người ta mắng như té tát vào mặt mà nó chẳng đỗi một mẩu tai nào ?

Dương đã chịu tắm rửa sạch sẽ nên thầy nó cho ngủ chung. Hai bố con tì tè với nhau vui đáo để. Dương càng thấy mến phục thầy nó. Hóa ra thầy rất vui tính chứ chả ghê gớm như nó thường nghĩ. Thầy nó kể những chuyện hay. Thiếu nhi phải thế này, phải thế nọ. Có những người lúc bé nhiều tính xấu, nhưng chịu sửa chữa thì ra sao. Thầy nó

kề lại chính lúc bé ông ta cũng ngỗ nghịch như nó. Nào là tọng thuốc phao vào ống tre đực, cho xuống cối đá mà đốt. Đến nỗi cái cối nhảy căng giữa sân đến mấy vòng. Các cụ ngồi ăn cỗ phải một mẻ hồn vía lên mây cơ mà....

Giữa hai bố con, như thế là có sự thông cảm.

Bỗng một hôm, giặc từ trên Phủ Lý thình lình xuống vây làng, không biết vì sao thầy lại bị bọn giặc bắt được. Chúng đấm đá thầy rất đau. Bu bế cái Khiu, vừa khóc vừa xông vào, bị chúng nó túm tóc kéo ra ngoài. Dưỡng căm giận, không biết cứu bố bằng cách nào. Kìa ! Cái thằng ngụy binh xui Dưỡng đổi gà lấy kẹo, cũng đang tát thầy Dưỡng liên tiếp kia kia ! Dưỡng thấy gan ruột sôi lên ! Nó cuí xuống năm môt hòn gạch vồ. Nhưng Tâm đứng bên lùi mắt cho nó, lắc đầu ra hiệu. Hòn gạch trong tay Dưỡng tuột xuống.

Tụi địch trói giật cánh khuỷu thầy Dưỡng lại, vừa trói vừa mắng nhiếc : "Thằng Cộng sản ! Xem mày có gan mà chịu nổi đòn tra điện của chúng ông không ?"

Dưỡng lạnh gáy. Chết rồi ! Thế thì chúng nó đánh thầy Dưỡng chết mất.

Thầy Dưỡng ngoái cõi lại :

— Dưỡng ơi ! Đừng khóc ! Ở nhà trông các em hộ bu ! Rồi thầy về...

Bu Dưỡng và Dưỡng lăn sả theo, khóc lóc. Nhưng hai tên ngụy đứng lại chĩa súng, lên đạn lách

Lúc Dương tỉnh dậy thì đã thấy mình nằm trong nhà...

cách. Không làm thế nào được nữa, đành để chúng nó lôi thầy Dưỡng đi.

Thầy bị bắt đi rồi, cái nhà tự nhiên vắng hẳn đi. Dưỡng chẳng thiết nghịch ngợm gì nữa. Cả ngày Dưỡng ở nhà bế em, quét nhà, giúp bu mẩy việc lặt vặt. Bu Dưỡng đã phải làm lụng quần quật suốt ngày, giờ bu lại bận thêm cái việc lên thị xã tiếp tế cho thầy. Dưỡng thấy thương bu quá, và khi bu đi rồi, Dưỡng lại nhớ thầy. Những câu chuyện mà thầy nói khi hai bố con ngủ chung với nhau, sao tự nhiên giờ cứ như in trong đầu Dưỡng : Con phải sửa chữa khuyết điểm này, phải ngoan này, phải đi học này, vào Đội này và ngoan ngoãn thì ai cũng ưa, cũng mến. Mà có ai ghét con đâu ?

Lúc này, Dưỡng mới thấy lời thầy nói là đúng cả. Mọi người, kể cả bọn thiếu nhi ở Đội mà Dưỡng vẫn tránh mặt, mấy lâu nay vẫn đến với Dưỡng. Chúng cũng chơi với Dưỡng. Lúc bọn chúng đi rồi, Dưỡng cảm thấy buồn làm sao, thấy cô đơn, lẻ loi làm sao ? Chơi gì, làm gì cũng phải có bạn. Chú thui thui một mình thì chán chết. Bất chợt, hình ảnh Sở lại đến với Dưỡng, Dưỡng thấy phục nó quá, thương nó quá. Và một điều mới này ra trong bụng Dưỡng : Thằng Sở là đội viên thiếu niên...

Thế là ít lâu sau, cái điều Dưỡng mong muốn đã đến. Dưỡng được kết nạp vào Đội thiếu nhi. Nó làm mọi công tác hăng hái nhất Đội. Nó len lỏi vào tận chỗ

...dành để chúng nó lôi thầy Dương đi.

giặc Pháp hành quân càn quét để điều tra tình hình cho xã đội. Có lần nó dám nhét cát vào một khẩu súng cối của Tây. Nó đi rải truyền đơn. Nó đi gọi loa trên bốt. Nó dẫn đường cho bộ đội tránh chỗ địch phục kích. Nó làm rất nhiều, việc gì cũng tốt.

Chỉ một thời gian gần bốn tháng trời, người ta bầu nó làm đội phó thiểu nhi.

Cũng phải nói là lúc đầu tiên tham gia sinh hoạt, nó thấy gò bó lắm. Hoặc là khi nghe người ta phê bình mình thì như cháy ruột gan lên ấy, muốn chuồn ngay được. Nhưng các bạn nó cố gắng giúp đỡ nó. Lâu dần cũng quen đi.

Cho tới bây giờ, nó được bầu làm đội trưởng thay Tâm. Trong cuộc họp, tất cả đều công nhận nó gan dạ, chăm chỉ và có trách nhiệm. Chỉ phải cái là nó hay cáu. Hết không cáu được với các bạn, về nhà nó lại véo tai cu Tý, em nó. Nhưng mọi người, ai cũng đều tỏ ra tín nhiệm nó cả. Chà, nó nghĩ lại thấy mọi việc biến đổi nhanh chóng quá.

* * *

MẤY con chim sẻ kêu lách nhách ngoài vườn.
Dưỡng choàng mắt dậy, lay thảng Tâm :

— Nay ! Đi về xem dì mày có bảo làm gì không.
Đến tối tao sẽ nói chuyện với mày !

Nhin Tâm lui thủi ra ngõ, Dưỡng rất thương.
Trước đây, nó rất tốt. Nhưng gần đây thì nó có nhiều
chuyện buồn bức cho nén đồ đốn. Chả là bu nó chết
sớm, thầy nó lấy vợ lẽ. Người dì ghẻ này càng ngày
càng cay nghiệt với Tâm. Thầy nó còn ở nhà, bà ta
còn nề nang tí chút. Từ dạo ông ta bị Tây bắt đi tù
thì người dì ghẻ đổi với Tâm càng tệ. Bà ta không
cho nó đi họp, bắt phải làm lung liên miên, với việc
gì bà ta cũng kiểm cớ chửi mắng nó. Tâm mụ đi,
chả có thời giờ nghỉ đến việc của Đội nữa. Nó chán
hết mọi thứ.

Anh Sui đã bảo Dưỡng rồi. Họ sẽ nói cho dì
Tâm biết. Một mặt, phải động viên khích Tâm.

Dưỡng chạy đến bể cá Khiu rá rả mắt. Nó
lấy ngón tay trỏ (dạo này rất trắng tréo) lót góc khăn
mặt, khẽ kỳ cọ hàm răng cho em. Cái Khiu đã quen
lệ, ngoan ngoãn há cái mồm xinh xinh ra. Răng nó
không sún một cái nào.

Dưỡng vào bếp lấy nồi khoai om chập tối phân
phát cho các em. Những củ khoai chảy mật, quánh
vàng, có mùi thơm nức mũi.

Dưỡng quét nhà, quét sân, vào hóc hầm đại bác
lấy mấy đấu thóc ra xay. Trong kháng chiến, người ta
chả bao giờ dám để thóc gạo nhiều trên mặt đất
đâu. Ăn đến đâu, lấy dần tí một thôi.

Buổi trưa hôm nay có tin giặc tập trung quân ở
Phủ Lý, Nam Định, Ninh Bình. Chắc chắn là sắp có cuộc
càn quét lớn. Giặc khổ sở nhiều vì du kích và bộ đội
địa phương rồi. Tuy chúng nó chiếm được các thị xã,
thành lập được các hội tề ở khắp tỉnh Hà Nam, kiểm
soát được các con đường lớn, nhưng chúng nó vẫn
bị mìn. Binh lính ngụy vẫn rủ nhau đào ngũ. Nhân
dân trong tỉnh vẫn chống phu, chống thuế. Cuộc sống
của lũ Tây và bọn ngụy vẫn chẳng yên ổn tí nào.
Chúng nó biết thừa đi rằng vẫn còn những cán bộ,
những đoàn thể ở bên cạnh nhân dân, cho nên phải
càn quét luôn để bắt cho hết những người một sống
một chết với chúng nó.

Anh Sui loan báo cho Bộ thiếu nhi trừ gian họp
bất thường. Anh giao nhiệm vụ cho các em làm công
tác địch vận để hạn chế bớt sự phá hoại của địch,
đồng thời điều tra luôn, nếu trong lúc địch có thể
mạnh, những tên phản động nào ló mặt ra thì các em
báo cáo ngay để kịp thời trừng trị.

Chợt đồng chí Chủ tịch xã bước vào giữa cuộc
hop. Anh thì thào với anh Sui một lát. Anh Sui gật
gật. Anh nhắc lại nhiệm vụ chống càn của các em
rồi cho giải tán.

...lấy mẩy dẩn thóc ra xay...

Dưỡng toan về thì anh giữ lại :

— Anh có chuyện nhờ em đây !

— Cái gì hả anh ?

— Có một số cán bộ tỉnh muốn về vùng tự do
ngay trưa hôm nay, không thể chờ đến đêm được.
Em có thể dẫn đường cho các anh ấy đi không ?

— Đi lối nào à ?

— Lên thẳng thị xã rồi sang Châu Xá, đi về
Xích Thố.

Dưỡng hơi lo ngại. Đi lên thị xã giữa ban
ngày ư ? Không biết rằng trên ấy chúng nó kiểm
soát ghê lắm ư ? Mà hôm nay nó lại tập trung
quân đông lắm.

Nhưng anh Sui nói rõ kế hoạch : Các anh, các
chị cán bộ sẽ hóa trang làm dân buôn. Họ mang
giấy tờ cần thận. Chỉ còn một ít tài liệu và đồ bẩn
mang theo cần đưa cho Dưỡng cầm ra vùng tự do.
Một mặt khác, Dưỡng sẽ dẫn đường cho họ khỏi
lúng túng.

... Buổi trưa, ba anh cán bộ tỉnh và một chị phụ
nữ có mặt ở nhà anh Sui. Một anh có râu rậm nhìn
Dưỡng từ đầu đến chân rồi ngoảnh lại thì thào với
anh gầy gò. Họ lắc đầu. Dưỡng thấy nóng tai. Các
ông ấy không tin mình đây mà. Được rồi ! Cứ để xem.

Tất cả tài liệu buộc vào đùi Dưỡng. Nó mặc
một cái quần đùi đen che lấp đi. Rồi lại mặc ra
ngoài một cái quần rách. Xong xuôi, nó thủng thỉnh

cắp mệt ôi xanh đi trước. Được một quāng anh cán bộ râu rậm gọi nó lại.

— Nay em à ! Liệu có ồn không ?

Dưỡng bức mình :

— Anh không tin em à ?

— Anh vẫn tin, nhưng... em còn bé quá...

Dưỡng chẳng nói chẳng răng cứ cầm cõi đi. Mấy người lớn rải rác đi theo như những người đi buôn hàng chuyễn.

Qua bốt Hùng Phú, Dưỡng đặt rõ ôi trước tên lính gác :

— Ông mua ôi cho cháu ông ơi !

Tên lính lắc đầu. Nó đang chú ý đến những người cán bộ. Sau khi xem giấy tờ và lục soát cẩn thận, bọn chúng lại cho đi.

Họ đi vào thị xã. Dưỡng vẫn mang rõ ôi đi trước. Chợt một đứa trẻ lớn hơn nó độ hai tuổi, đầu đội mũ vải rộng vành, mình mặc áo kẻ ô vuông, quần nhỏ ống, hai tay khuỳnh khuỳnh cầm cõi đi, húc vào Dưỡng. Rõ ôi bật ra khỏi tay Dưỡng. Những quả ôi tung tóe ra đường. Dưỡng chưa kịp nói gì thì thằng kia đã sừng sộ :

— Bố mày ! Sao mày đi đúng thế hả ?

— Anh húc vào tôi chứ ?

— Sư mày ! Mày có biết ông là “cao bồi” Phủ Lý đây không ? Muốn ăn quai hả ?

Thật là vô lý. Dưỡng điên tiết định già nhau với nó một trận. Cái ngũ công tử bột to xác ấy thì có gì đáng sợ. Nhưng nó liếc mắt thấy anh cán bộ râu rậm, tuy đang vờ vẫn hỏi mua hàng, nhưng nhìn dáng vẻ anh thì Dưỡng biết anh đang sốt ruột lắm. Nó đành nhịn nhục cúi xuống nhặt những quả ổi cho vào rổ. Nhưng thằng "cao bồi" không chịu thôi, nó quát :

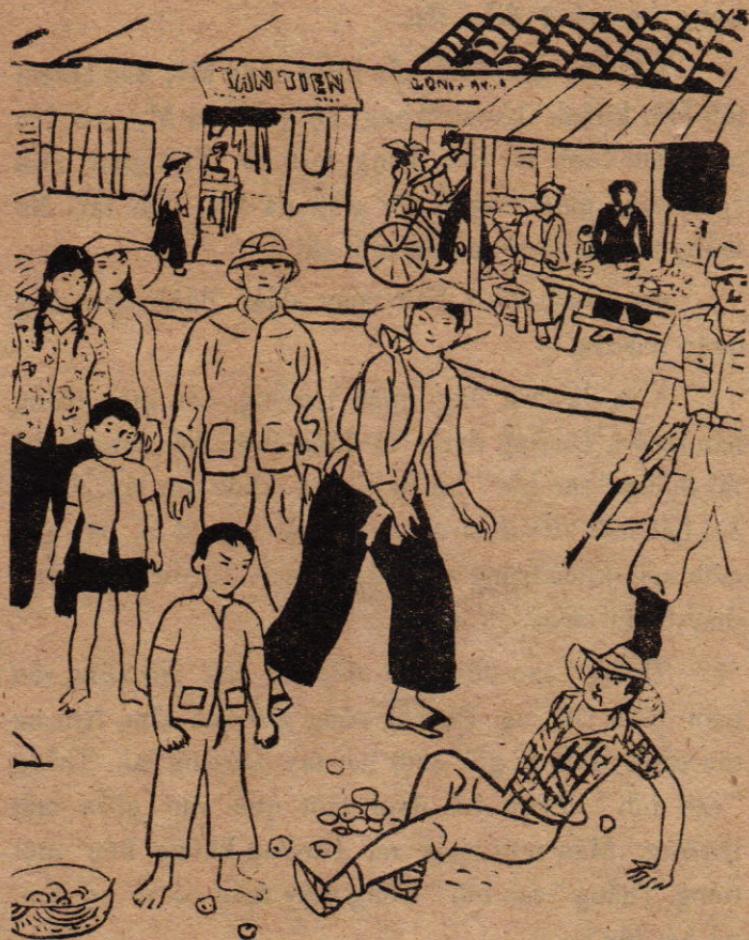
— Nhóc con ! Mày phải xin lỗi anh mày đi ! Nếu không tao ném mẹ nó rổ ổi của mày xuống sông Đáy cho mà xem !

Úc không tả được ! Nó cau mặt nhìn tên "cao bồi". Tên này liền tát luôn nó một cái. Lập tức, quên mất mình đang dẫn đường cho cán bộ, quên cả chỗ tài liệu buộc dưới đùi, nó lao cả đầu húc vào bụng thằng kia. Tên "cao bồi" choáng váng ngã ngõi xuống. Và hai đứa xông vào đánh đấm nhau túi bụi. Tốp cán bộ vừa lo, vừa sốt ruột. Chị phụ nữ đánh bạo, đến gạt hai đứa :

— Thôi các em ơi, sao lại đánh nhau !

Dưỡng đã nhìn thấy tia mắt chị cán bộ như trách móc mình. Nhưng không thể lui được nữa rồi, lui cũng vẫn bị lôi thôi. Nó phải hạ cái thằng này cho xong đi mới được. Nó gầm lên, đưa cả hai quả đấm bé con nhưng rất rắn, đánh tới tấp vào mặt thằng "cao bồi". Thằng kia to xác mà chậm, ăn đòn rất nhiều.

Bỗng dung còi cảnh sát rúc inh ỏi. Một chiếc mô-tô đồ sộ ở lề đường. Hai tên cảnh binh nguy

Tên « cao bồi » choảng vảng ngã ngồi xuống...

nhảy phốc xuống, hầm hầm chạy tới. Dân hàng phố xô cả ra xem. Tốp cán bộ cũng đứng lẩn vào. Lòng họ nóng điên lên.

Một tên cảnh binh xốc khẩu súng Mỹ, kéo lại cái mũ Mỹ, khệnh khạng trong bộ quần áo Mỹ, có đeo phù hiệu cảnh sát liên bang nứa cờ Việt gian, nứa cờ Pháp, giậm mạnh đôi giày da Mỹ, tiến lại. Nó thẳng tay tút Dương bối một cái :

— Nhãi con ! Sao mày dám đánh con ông quận trưởng !

À ra là con ông quận trưởng, con một thằng bán nước, Dương đánh là đúng chứ ! Nó đang nghĩ thì thằng "cao bồi" bù lu bù loa khóc om lên. Chao ôi ! Cái mặt vừa đi sừng sộ bắt nạt người ta, bây giờ mếu máo khóc trông như cái bị rách. Tự dung Dương thấy buồn cười.

Thằng "cao bồi" bắt đầu trả thù. Nó xông vào toan đánh Dương. Dương cũng giơ quả đấm. Nhưng tên cảnh binh đã giữ chặt hai tay Dương lại. Thằng "cao bồi" được thề đấm một quả vào giữa mặt Dương. Máu mũi chảy ra. Dương không kêu một tiếng. Thằng "cao bồi" trông thấy máu có vẻ sợ lăm, nó hét lên :

— Anh giữ chặt lấy nó để em lột quần áo nó ra, bắt nó phải lau giày cho em !

Rồi nó bắt đầu giật cúc, xé toạc cái áo Dương đang mặc. Dương lo sợ, tóc gáy dựng ngược. Chết

rồi ! Nếu nó lột quần, nó thấy tài liệu ở đùi Dưỡng ..
Dưỡng cố vùng vẩy, nhưng cánh tay đã bị tên cảnh
binh giữ chặt. Mấy anh chị cán bộ cũng đã tái mặt.
Ai ngờ cơ sự đến thế này. Thằng "cao bồi" bắt
đầu xé một mảnh quần của Dưỡng. Dưỡng hét lên
ầm ĩ.

Bỗng một người đeo kính, mặc quần áo chững
chạc bước vào. Người ấy giữ tay tên "cao bồi" lại :

— Mày làm gì thế Nhâm ?

Thằng kia mếu máo :

— Chú ơi ! Thằng này đánh cháu cháu à !

Ông chú nhếch môi :

— Thế mà cháu phải dây vào nó à ? Cháu là con
nhà sang trọng như thế nào mà cháu lại đi đánh lại
một thằng oắt con đầu đường xó chợ thế này !

Lời nói của ông chú "nhân đức" ấy tốt thật.
Thằng Dưỡng được tha ngay. Người ta còn đe dọa
nó mấy câu trước khi vòng vây giải tán. Bà con hàng
phố tuy cũng ức vì thấy Dưỡng bị hành hạ, nhưng
chả ai dám ho he. Họ quen nhìn thấy những cảnh bất
công vô lý ấy rồi.

Cuối cùng, tốp cán bộ sang được sông về vùng
tự do. Anh râu rậm xoa đầu nó :

— Em gan dạ, nhưng thiếu suy xét. Người ta
cần phải vừa gan dạ, vừa có trí suy xét mới tốt. Cám
Ơn em !

Dưỡng đã đi vài bước, nhưng lại quay lại, chạy theo hỏi cố một câu :

— Các anh có biết cái thằng bé đánh nhau với em ấy, nó xưng là “cao bồi” thì là nó làm cái chức gì thế?

Tổp cán bộ cười vang. Tiếng của họ vọng vào khe núi của vùng tự do. Anh tre trẻ gầy gầy bỗng nghiêm mặt nói :

— Cao bồi tức là những người chăn bò ở bên nước Mỹ, bọn tư bản cường điệu đưa lên phim ảnh ca tụng là những tay hiệp sĩ. Nhưng thật ra các ông hiệp sĩ cao bồi trong phim Mỹ chỉ là những thằng du côn, mất dạy nhất nước Mỹ. Trẻ con ở vùng tạm chiếm xem lăm phim Mỹ cũng dễ hư, nhiều đứa cũng muốn trở thành “cao bồi”. Đây! Cái thằng đánh em hôm nay là một đứa “cao bồi” loại vừa vừa đấy!

Dưỡng không hỏi thêm nữa. Nó đi về. Nó không hiểu hết câu nói của anh cán bộ, nhưng nó nghĩ như thế thì “cao bồi” là rất xấu rồi.

Dưỡng không đi lối cũ mà về theo lối Khê Chữ. Tới bờ sông, nó tụt quần áo quấn lên đầu. À quên, chỉ có quần thôi, còn cái áo mất rồi. Về nhà không biết bu có chửi không đấy.

Nó lao xuống nước, bơi sang chợ Đạ. Cái chỗ đùi cứ tung tíc, vừa bơi, vừa lo chuột rút.

Đêm hôm ấy lại có công việc mới.

Tất cả du kích, thanh niên, phụ nữ trong xã đều phải chuyền vận thóc công lương và một số vật liệu của huyện ra Bồng Lạng. Chắc chắn là đêm nay có địch phục kích khắp đường số 1 rồi. Cần phải có người dò đường. Người ta cử Dương và ba đội viên thiếu nhi trừ gian đi trước, chọn quãng đường địch bất ngờ nhất cho đoàn vận tải đi sau vượt qua.

Dạo này, đang mùa nircote, đêm lại không có trăng. Dương và các bạn mò mẫm trong đêm tối. Đến sát đường số 1, Dương lên đường điều tra. Bỗng một quả pháo sáng vọt lên trời. Cả đường lấp ruộng hiện ra rõ như ban ngày. Dương nằm nép xuống vệ đường. Một vài tràng liên thanh bắn vu vơ. Đạn lửa đỏ lòe trời. Sau đó lại im lặng.

Dương và một bạn nữa ở lại, còn cho hai bạn về dẫn đoàn vận tải lên. Đoàn vận tải đi gần trót lọt. Dương định bước lên đi theo sau họ. Nhưng chết rồi. Từ lúc nãy, Dương ngâm nước đến ngực đã lạnh tê đi, bây giờ Dương lại thụt xuống một vũng sâu ngập cổ, không bơi được nữa. Dương chới với uống luôn mấy ngụm nước. Nó không dám kêu, sợ lộ. Nó vùng vẫy dưới nước. Cuối cùng, nằm được một bụi cây đại, nó noài mình cố đứng lên, hở vừa một cái đầu.

Trăng đêm lên dần. Mặt trăng cuối tháng méo mó như mếu. Nó nhìn mặt trăng hỏi "Ông khóc hộ tôi đây à? Việc cóc gì mà lo... À, gần sáng rồi ư? Thôi được, để tôi nhích chân xem sao?" Nhưng không được, hai chân nó đã cứng như gỗ, không chịu tuân

theo sự điều khiển của nó nữa. Đầm nước rộng, trong đêm trông càng rộng thêm. Bơi qua bây giờ thì chỉ có mà chìm nghỉm. Đúng đây thì sáng mờ. Gọi người tới dắt à? Xa quá! Chỗ nó đứng gác cách đường của địch thì gần, cách đoàn vận tải lại xa, gọi to cho địch nó bắn thì chết cả nút. Không! Quyết không làm lộ bí mật.

Dường ngoài nhìn quanh có ý tìm một búi cây, một bụi cỏ nào đó. Sáng ra, chui vào đó ngủ một giấc, bố địch cũng chẳng biết.

Trăng càng lên cao, nước thăm lạnh càng tê buốt đôi chân, Đường cứ đứng run giữa đồng nước mà nhìn đoàn vận tải đi xa dần, xa dần. Nhưng trong bụng nó lại rất vui, vui như lúc nó tìm ra được một trò chơi tinh nghịch mới.

Cũng may, sang qua đường rồi, mấy chú vẫn nhớ đến nó, kiểm lại không thấy, các chú bèn cho người trở lại tìm và lôi nó lên.

* * *

Lần thứ hai, Đường gặp cô bé mặt tròn, cô Lê Thị Lạp, đội trưởng thiếu nhi trù gian thôn Bảo Lộc ở cách thôn Đường vài cánh đồng. Sở dĩ người ta ít gặp nhau vì công việc kháng chiến rất bí mật, ai biết việc người ấy. Hôm nay họp mặt Đội trưởng thiếu nhi nên mới gặp.

Cô bé mặt tròn nhìn Đường một cách tinh nghịch:

— Thế nào? Bạn đội trưởng! Đội của bạn có
nhiều người kém không?

— Sao không hỏi người khá mà lại hỏi
người kém?

— À! Đội nào ít người kém tức là đội khá!
Đội nào không giúp đỡ người kém cho chóng khá thì
lại là đội kém!

Góm, con bé ăn nói như người lớn. Tuy vậy
Dưỡng cũng kè nhiều chuyện tiến bộ của các bạn.
Cái Sáu, thằng Vi không hay cãi nhau nữa. Chúng nó
luôn luôn được khen vì theo dõi địch tình rất tài.
Thiếu nhi trong Đội càng ngày càng tốt. Còn thằng
Đề đã theo bu nó ra vùng tự do với ông giáo Phồ là
bố nó đang dạy học ngoài ấy. Thiếu nhi còn nuôi được
cá, trồng được rau, góp quỹ, giúp thương binh. Nhà
nào có con đi bộ đội, thiếu nhi phân công đến giúp
đỡ chu đáo...

Cái Lạp hắng lòng lắm. Nó nói:

— Đội tớ cũng thế! Nhưng bên cậu còn chưa
chiu nâng đỡ con gái!

— Thế chắc bên cậu cũng không chịu nâng đỡ
con gái!

Cả hai đứa cùng cười.

Đội của Dưỡng được giấy khen. Nó cuộn chặt
giấy cho vào một ống nữa. Sẽ xin một tí nến gắn
chặt vào mới được. Chắc hẳn các bạn nó trông thấy
giấy khen thì thú lắm. Cũng như người lớn, các

bạn nó và nó đã đồ mõ hôi và có khi đồ máu để chống lại bọn giặc Tây. Chúng nó xứng đáng với những lời khen trong giấy của huyện.

Dạo này tất cả các làng ven sông Đáy chuyền mình. Quân ta mở chiến dịch Quang Trung từ Hà Đông, qua Hà Nam, xuống Ninh Bình. Quân ta xông vào giữa lòng địch, đánh tú tung.

Du kích kắp các nơi hoạt động. Giặc co vào trong hốt, tiếng liên thanh ầm ī suốt ngày. Xe cát của địch quẩn trên cánh đồng lúa. Tiếng súng đại bác, súng cối, tiếng máy bay rền trời. Những cột khói đen ngòm dựng khắp nơi...

Trong những ngày ấy, Dương và các bạn được đi theo bộ đội nhiều nhất, được tận mắt trông các anh ấy đuổi bắn bọn Tây trên cánh đồng giữa ban ngày. Những thằng Tây trắng, Tây đen to gấp hai anh bộ đội mà giờ tay lên hàng. Đi chân đất không quen, chúng cứ lom khom như thằng què ấy. Rõ đến hay. Chẳng bù lúc các quan lớn vào làng bắt nạt đàn bà, trẻ con.

Một đêm, Dương gặp đoàn pháo binh ta vào hậu địch, dừng chân ở ven làng. Ói chao ơi ! Đại bác của ta đây mà ! Còn lạ gì với khẩu đại bác mà may cú cãi hả Vi ơi ! Mó vào một cái cho nó sướng !

Một anh bộ đội bế thốc Dương đặt lên bệ súng. Dương ngồi chêm chệ, khoan khoái. Ôi chao ! Khẩu đại bác của ta nó hiền lành thế này ! Nó không giống những khẩu đại bác của Tây từng đêm phá tan giặc

ngủ, phá nhà, giết người làng ta. Khẩu đại bác của ta đây anh em à ! Trẻ con đứa nào cũng muốn đụng vào cái ông voi này một tí.

Đêm ngủ, Dưỡng mê thấy khẩu súng to há cái mồm ra nổ đoành đoành. Tay cúp tai mà chạy. Dưỡng hoan hô, hoan hô... và tỉnh giấc.

Nhưng chiến dịch đã hết. Giặc thua đau, nhưng nhất định trả thù. Chúng tổ chức càn quét liên tiếp ở các huyện Thanh Liêm, Ý Yên...

Hôm ấy, mấy đồng chí trên huyện về công tác ở xã để giữ vững tinh thần nhân dân, vì làng vừa bị một mẻ càn quét to.

Anh Sui đã bị bắt. Chủ tịch ủy ban xã cũng bị bắt cùng một số người nữa. Hầm hố bị đào tung lên rất nhiều. Du kích được một số súng chiến lợi phẩm trong chiến dịch, bây giờ địch càn quét, cướp lại mất một số. Đúng là có gián điệp trong làng

Chạng vạng tối, đồng chí Hào và hai đồng chí khác ở trên huyện về đến Thạch Tô. Họ là những người canh bộ lăn lộn nhiều ở hậu địch. Đồng chí Hào bảo hai bạn : "Phải gây cơ sở ở nhà nào mà địch không ngờ tới, mới có thể ở được. Và phải kịp thời đào hầm bí mật."

Họ nói chuyện ở cạnh một đống rơm. Chợt đống rơm động đậy. Một bóng bé nhỏ chui ra. Đó là Dưỡng.

Đồng chí Hào giật mình, giờ khẩu súng lục :

— Làm gì ở đây !

Dưỡng thì thầm :

— Em đương theo dõi lão quản Vót ! Nó vừa rẽ vào ngõ trong rồi ! Để xem nó có đúng là gián điệp không. Nay ! Các anh như thế là lộ bí mật rồi nhá !

Chợt một anh gầy gầy tre trẻ vỗ vai Dưỡng :

— Nay ! Có phải chú dạo xưa dẫn đường cho các anh qua thị xã không ?

Dưỡng nhớ ra :

— Phải rồi ! Cao bồi ! Cao bồi !

— Anh là cao bồi ấy à ?

— Không ạ ! Anh không bao giờ là cao bồi !

Anh cán bộ chợt hiểu ra :

— Ủ ! Đúng ! Em đánh nhau với thằng cao bồi chứ gì ?

Anh cán bộ giới thiệu Dưỡng với các đồng chí kia. Dưỡng đề nghị các anh cán bộ về nhà mình ở.

Từ hôm ấy bọn anh Hào ở một chỗ, nhưng tối thì về nhà Dưỡng. Lúc bu với cái Khiu và thằng Tý ngủ rồi, Dưỡng may ba anh cán bộ dậy. Họ công tác cả ngày rất mệt, chỉ cưa mình rồi lại ngáy o o. Nhưng Dưỡng lấy luôn hộp dầu bạc hà bôi vào khói mắt mỗi anh một tí. Thế là phải nhoi dậy tất.

Tất cả lặng lẽ ra phía bờ ao. Họ đào hầm bí mật.

Tên quan hai đứng giữa thềm đình vỡ nát nói xì xà xì xồ một tràng. Tên thông ngôn khùm num đứng cạnh đó, dịch ra tiếng ta. Đại khái nó nói Việt Minh đã thua chạy, đã gần bị tiêu diệt. Dân làng phải tố cáo hết những tên cộng sản còn lẩn khuất. Phải báo hết hầm bí mật.

Cụ Dám thay mặt dân làng xin nghe theo quan lớn nhưng lại nói trong làng không có cán bộ, chẳng có hầm hố gì hết. Thằng quan gắt nhặng xị lên và nói nếu tìm thấy một hầm bí mật thì sẽ đốt cả làng, sẽ bắn hết các cụ già. Dân làng tuy sợ, nhưng không ai nói câu nào.

Bỗng có một người trùm kín mặt bằng cái khăn vuông đen, đeo hở hai lỗ mắt, bước lên thì thầm với tên thông ngôn, rồi nó trở tay về phía Dưỡng.

Dưỡng đang đứng với cái Sáu, thằng Vi. Nó đang mải đoán xem kẻ che mặt ấy là ai thì thấy mấy tên lính ngụy rẽ đám đông tiến về phía nó. Dưỡng vội khẽ bảo cái Sáu: "Theo dõi ngay thằng bịt mặt, báo cho anh Khải biết!".

Cái Sáu vừa chuồn đi thì tên lính ngụy cũng vừa đến túm ngực Dưỡng.

— Mày ở đâu?

— Dạ ! Cháu... ở đây ạ !

— Không ! Tao hỏi nhà mày ở đâu kia !

Chúng nó bắt Dưỡng đưa về nhà. Dưỡng vừa đi vừa lo. Chết rồi ! Có đứa nào báo chăng ? Bọn anh

Hào vẫn đi về nhà Dương, nhưng toàn vào ban đêm cả, ai biết đâu. Nhất là cái hầm thì đến bu Dương cũng còn không biết cơ mà ! Tờ mờ sáng nay, địch đến vây làng, nhưng Dương đã kịp đưa các anh ấy xuống, bỏ theo lối nước, cái quạt và nấm ngô rang. Rồi Dương dậy nắp rất cẩn thận. Cái nắp rất khéo. Nó ăn khớp với bờ ao, ăn vào một chỗ không ai ngờ được. Địch không thể sục tới. Mà có cuốc, có thuổc cũng vô ích. Tất cả các lỗ thông hơi đều rất kín đáo.

Thế mà bây giờ chúng nó bắt Dương dẫn về nhà. Cái thằng bịt mắt ấy ! ai ? Có nhẽ lão quản Vót ? Nó nói cái gì ? Rất là thắc mắc !

Quả nhiên chúng nó tra hỏi Dương về việc đào hầm chưa cán bộ. Bu Dương vừa khóc vừa nói là Dương không biết đâu. Vả lại chính bu Dương cũng không biết là chính tay Dương đã đào hầm giấu cán bộ. Bọn lính đuổi bu Dương ra ngoài.

Đầu tiên thằng cai ngụy, cai phòng nhì thì phải, rút ra một gói keo :

— Nay ! Ăn không ?

Dương sực nhớ đến Sở. Keo. Hừ, lại keo của giặc. Nhưng Dương vẫn giơ tay ra, vò cầm lấy. Thằng cai thụt ngay tay lại :

— Á ă ! Dễ nhỉ ! Chú phải nói mới được ăn keo chứ !

Nó có vẻ đắc ý, rồi quay lại phía thằng đội ngụy :

— Ngài Đội xem ! Chả nhẽ cái thằng oắt con này lại là đội trưởng trừ gian à ! Thằng ấy nói dọa chúng ta đấy !

Thằng Đội cũng cười :

— Đúng rồi ! Đội trưởng bé tí thì có ! À ! Nhưng nó đã nói chắc chắn thằng bé này biết hầm bí mật, giấu tụi cán bộ kia mà !

— Vâng, để hỏi xem.

Dưỡng vẫn vờ như một thằng ngốc. Ai mà ngờ nó được nhỉ. Một thằng bé mười bốn tuổi, bé con, gầy gò, cái mặt lại dấm dở thế này ấy mà. Chợt nó trông thấy thằng Vi đang trân trân nhìn nó, mặt tái đi. Nó sê nháy mắt. Thằng Vi chuồn mất.

— Nay chú bé nghe anh nhé ! Chú có muốn ăn kẹo không ?

— Có ạ !

— Thế chú có biết... cái hầm bí mật ở nhà chú ở chỗ nào không ?

— Có ạ !

— Thực hả ? — Tên cai phòng nhì mắt sáng lên, đưa ra ngay nắm kẹo.

Tên giặc hỏi tiếp :

— Ở đâu, chỉ ngay cho anh ! Anh cho nhiều kẹo !

Dưỡng liền dẫn nó vào hầm tránh đại bác. Trong cái hầm, Dưỡng thản nhiên nói :

— Trong này kín lắm !

Cả bọn địch cười rộ. Rồi chúng lấy đèn pin soi vào trong. Không có gì cả.

Bọn chúng chán nản toan rút đi, thì một tên chạy đến thì thầm với tên cai phòng nhì. Thằng phòng nhì đổi hẵn nét mặt, tóm ngực Dương, trợn mắt:

- Mày có biết bọn thằng Hào không?
- Cán bộ ấy phải không ạ?
- Phải! Chúng nó đâu?
- Các anh ấy đi từ hôm qua rồi ạ!
- Nói láo!

Một cái tát dữ dội làm Dương ngã quay xuống đất. Cuộc tra tấn bắt đầu.

Dương bị đòn nhiều quá, như mê đi. Nhưng từ lúc ấy nó chỉ kêu mà không nói một tiếng nào nữa. Máu mồm, máu mũi ộc ra. Mắt mờ mờ. Khắp mình đau như dần.

- Hảm đâu? Cán bộ ở đâu?

Bỗng Dương thấy nhói ở đầu, nó ngất đi.

Một gáo nước lạnh giội vào mặt nó. Dương tỉnh dậy và hoảng lên. Trời ơi! Bọn địch đang làm gì kia!

Chúng nó đang lấy thuốc, lấy cuốc đào khắp vùờn nhà Dương. Một lát sau, chúng thở hồng hộc và lại kéo đến bên Dương.

Thằng cai phòng nhì lôi Dương dậy:

— Này! Ông truyền hồn cho mày biết! Bọn cán bộ và cái hầm ở đâu? Mày không nói, mày biết tay ông!

Dưỡng chỉ khóc.

Chúng ném Dưỡng xuống ao. Đứng trên, một đứa lấy gậy đập xuống. Dưỡng sặc nước mẩy cái. Chúng nó lôi lên, giẫm chân vào bụng Dưỡng cho nước vọt ra.

— Mày có nói không?

Bu Dưỡng lăn vào lần thứ hai, nhưng đã bị gạt ra. Dân làng cũng bị đuổi giãn ra ngoài. Ở giữa vùn này, chỉ còn mình Dưỡng với tui đeo súng ống nanh ác. Cách một quãng kia thôi, dưới mặt đất có ba người đang sống mà như đã chết rồi!

— Mày không nói hả! Chúng mày quấn rơm xung quanh thằng bé con này đi cho tao!

Mấy tên lấy rơm quấn quanh Dưỡng. Chúng nó làm gì thế này? Dưỡng thấy mình... sắp thế nào rồi đây!

— Châm lửa đốt!

Cái bật lửa xòe ra làm Dưỡng giật mình. Mỗi lửa bắt đầu cháy quanh mình Dưỡng.

— Mày có khai không? Có khai không hay chịu chết cháy! Có khai không?

Khai! Khai! Không khai! Chết thì thôi! Dưỡng nghiến răng chịu đựng. Sức nóng đang hút vào người. Tóc cháy lèm lèm khét lẹt. Quần áo cũng đã bắt đầu bén lửa. May mà nó vừa ném Dưỡng xuống ao, chứ không thì cháy đã lâu rồi.

Bọn địch trông lửa cháy bùng quanh Lê Quang Dưỡng, chúng nó cũng không biết rằng có nên đốt chết thằng bé này hay không?

Dưỡng nhìn qua lứa thấy bu lăn khóc. Bu ơi !
Trước đây con hư với bu nhiều lắm ! Nay giờ chúng
nó đốt chết con rồi thì ai bê cái Khiu, để bu đi tiếp
tế cho thay. Thầy ơi ! Thế là con chả gặp mặt thầy
nữa đâu !

Hay là khai ra ! Khai để cho chúng nó bắt các
anh ấy đi tù thôi, cũng được chứ gì ? Rồi bộ đội về
cứu các anh ấy ! Dưỡng chợt mấp máy miệng : "Tôi
nói... Tôi nói..."

Lập tức nước giội ào ào lên người nó. Lứa đã
tắt. Bọn địch lột những rơm cháy ra. Dưỡng ngồi bệt
xuống thở. Da tay, da chân, da bụng cộp lên những
vết bỏng. Tóc cháy hết. Mặt mũi đen sì. Chỉ còn đôi
mắt sáng.

— Mày nói đi xem sao ! Nói chứ ?

Dưỡng chợt như trông thấy ba anh cán bộ trước
mặt. Họ cùng đào hầm với Dưỡng, họ tin cậy Dưỡng.
Nếu bây giờ... Nếu chúng nó không bắt tù mà lại bắn
chết các anh ấy thì sao ? Đằng nào chúng nó cũng giết
Dưỡng rồi cơ mà. Không thể nói được.

Dưỡng mếu máo :

— Lạy các ông ! Các ông đốt cháu đau quá,
cháu sợ... Cháu chả biết hầm nào cả đâu !

Rồi nó khóc rất to. Thằng cai mật thám nghiến
răng kèn kẹt. Nó chia luôn khẩu súng vào Dưỡng,
lên đạn. Có một cái gì lạnh toát chạy từ chân lên gáy
Dưỡng. Dưỡng kêu :

— Có khai không hag chịu chết chagy !

— Bu ơi ! Tý ơi ! Khiu ơi !

Nhưng thằng đội ngũ đã đầy khẩu súng sang
một bên :

— Thôi ! Mất thì giờ với thằng nhai làm gì.
Nếu có hầm thì nó đã khai rồi. Ngay như tao thì chỉ
cần đốt một tí là tao nói ngay.

Bọn địch bỏ mặc Dương nằm đấy, cùng quay
đi ra phía đình.

Xâm xẩm tối, Dương nằm trong nhà mà ruột
gan cứ bồn chồn. Bà con, họ mạc, ủy ban, du kích,
thiếu nhi, có đủ các đại biểu ở quanh Dương. Chưa
ai trông thấy một cuộc tra tấn của địch đối với một
em bé mà lại dã man ghê gớm đến như thế. Từ ngày
Dương ngoan ngoãn, mọi người đều yêu mến nó.
Hôm nay, mọi người lại càng thương nó, kéo đến
săn sóc. Nhưng không một ai biết Dương đã làm gì.
Không ai biết chú bé ấy đã cắn răng chịu đựng đau
đớn, liều chết để bảo vệ cán bộ, bảo vệ cái vốn quý
của nhân dân. Riêng Dương thì đau quá, không
gượng dậy được. Nhưng nó sốt ruột quá, nó muốn
xem các anh ấy ở dưới hầm ra sao. Ngồi dưới hầm
cả ngày đã là một cái khổ, vì thiếu ánh sáng, thiếu
không khí, ấy thế mà trên đầu lại cứ ục ịch tiếng
cuối, tiếng giày đinh, tiếng dọa dẫm của địch : "Lên
đi ! Lên đi !", thì có thể phát điên lên ấy chứ.

Nhưng Dương không thể nói với ai được.

Đêm xuống, mọi người về hết. Dương sẽ cưa
mình. Những nắm lá dít bóng rụng lá tả xuống

chiếu. Nó cõi giongoose chống tay. Rồi nó vút đứng dậy, chạy ra bờ ao.

... Một lát sau, mấy anh em đã ngồi trong nhà. Nghe nó kể chuyện, cả ba anh cán bộ đều khóc. Anh Hào nói : " Tại sao em lại chịu khổ thế ? Tại sao em không chỉ hăm cho chúng nó bắt các anh có được không ? "

Tay Dương sờ vào cầm anh Hào, nó mỉm cười. Nó không nói gì, vì nó đang nghĩ. Ô hay ! Người ta có thấy cán bộ khóc bao giờ đâu. Sao mấy anh này lại khóc như con gái ấy nhỉ ?

V

DÔI thiếu nhi họp với Dương lần cuối cùng. Có cả Lạp ngồi đầy.

Lê Quang Dương vẫn mặc cái áo len cộc tay màu sim chín, nhưng trên ngực đã có một chiếc huân chương màu xanh, lóng lánh hai ngôi sao bạc.

Anh Mai phụ trách thiếu nhi, thay anh Sui, giới thiệu :

— Hôm nay, chúng ta họp đội để chia tay em Dương, đội trưởng cũ ở đội ta và em Lạp, đội trưởng đội Bảo Lộc đi học nước ngoài. Đội chúng ta sung

sướng và tự hào vì có những chiến sĩ thi đua của tỉnh và liên khu.

Dưỡng ngồi nghe như người ta kể chuyện ai ấy chứ không phải là kể chuyện mình.

Từ sau hôm bị địch tra tấn, Dưỡng vẫn tiếp tục hoạt động. Thành tích mỗi ngày một nhiều. Cho nên khi bầu chiến sĩ thi đua ở thôn, ở xã, các đồng chí du kích đều nhất loạt bầu Dưỡng là chiến sĩ thi đua số một. Lên huyện cũng thế. Rồi lên tỉnh.

Dưỡng còn nhớ mình đứng trên cái ghế đê báo cáo thành tích. Bé quá mà lại. Không đứng trên ghế thì ai người ta trông thấy mặt. Mọi người báo cáo thì run chử Dưỡng chả thấy run chút nào. Chữ nghĩa đã thông rồi nên đọc báo cáo nghe vanh vách. Khuyết điểm là đọc không có dấu chấm câu nên nó cứ liền tù tì đi ấy. Buồn cười nhất là đọc lẩn lộn việc trước và việc sau. Những hôm ấy mệt ra đáng. Hội nghị có cả các lão du kích như cụ Ngọc, cụ Treo, các chị Trà, chị Cường. Về phía trẻ con du kích chỉ có Lạp và Dưỡng thôi, thành ra hội nghị rất chú ý đến hai bạn nhỏ. Người ta lúc đầu cứ tưởng chúng là đại biểu thiểu nhi địa phương đến dự. Sau đó mới biết hai bạn cũng là những tay vào sống ra chết ở bên cạnh địch. Người ta cứ nhìn chòng chọc, lầm lức “rất là một cái sự” ngượng. Cuối cùng, lúc bầu chiến sĩ toàn tỉnh, cả hai đều trúng cử. Đừng tưởng người ta nâng đỡ thiểu nhi đâu nhá! Cứ nghe thành tích của Lạp thì thấy cô ta cũng chả phải tay vừa. Mà việc xây dựng đội của Lạp thì lại có phần hơn Dưỡng.

Cảm động nhất là lúc bác Bí thư Tỉnh ủy ôm chầm lấy hai đứa hôn lấp hôn đe. Bác lại khóc nữa cơ chứ. Bác Bí thư bảo :

— Thay mặt Đảng và đồng bào trong tỉnh, tôi cảm ơn các em ! Các em tuy bé, nhưng gan dạ rất lớn, yêu nước rất nhiều !

Về phía Dương, Dương học tập, Dương biết rồi. Chính nhờ Đội, nhờ các anh tốt, các bạn tốt, bố mẹ tốt mà Dương nên người.

Cấp trên cho Dương và Lạp đi học xa vì điều kiện học tập trong vùng giáp địch có khó khăn.

Dương không muốn xa các bạn, xa xóm làng, xa bu và em Khiu, em Tý. Nghĩ đến họ, Dương cứ trào nước mắt ra. Các bạn khác cũng thế. Chúng nó phải ở lại cùng các anh lớn chống giặc, giữ lấy quê hương cho Dương.

Thành thử cuộc họp thiếu nhi không tài nào vui được. Anh Mai lúc đầu còn cố pha trò, nhưng chả đứa nào cười cả. Chúng nó đều khóc sướt mướt, làm cho anh Mai cũng phải khóc. Rõ thật là buồn cười. Những cái lúc gian khổ, đấu tranh gay gắt nhất, ai nấy đều bóp ruột bóp gan chịu đựng không thèm khóc một tiếng, mà sao lúc này chia tay một người bạn, không ai cầm được nước mắt.

Người ta nhắc đến Sở, — bây giờ người ta đã biết vì sao Sở chết rồi — Người ta nhắc đến anh Sui, nhắc đến nhiều người đã chết ở quê làng. Càng nhắc, càng khóc.

Đêm hôm sau, Lạp và Dưỡng theo đồng chí giao thông và ba anh du kích ra đầu làng. Trước kia, hai đứa đi bảo vệ người khác, bây giờ người ta bảo vệ hai đứa. Tự dưng chúng nó thấy nhỏ bé và yếu đuối...

Một quả pháo sáng từ bốt Hùng Phú bắn vọt lên. Ánh sáng rực rỡ cả thôn Thạch Tô, cả con đường cái lớn, cả những đồng ruộng quê hương ta. Sông Đáy chắc cũng rất sáng. Đồng sông mà Dưỡng đã từng bì bõm bơi lội. Dưỡng sẽ qua sông Đáy trong đêm nay. Bao giờ sẽ trở lại? Dưỡng quay nhìn về xóm. Nhà Dưỡng chỗ kia kia! Cái nhà cháy đã ba bốn lần, bây giờ chỉ còn to hơn cái chuồng vịt. Bu Dưỡng và các em vẫn còn ngồi ngoài cửa đấy nhỉ? Biết rằng rồi đây giặc càn đi, quét lại, họ có được vẹn toàn không? Thầy liệu có còn sống mà gặp Dưỡng không?

Lạp hình như đoán được ý nghĩ của Dưỡng. Nó nói: "Rồi gặp lại cả đấy mà! Nay mai bộ đội đánh về, giặc phải chết hết chứ! Lúc ấy chúng mình cũng về Dưỡng a!"

Tuy nói như thế mà Lạp cũng chớp lia lịa, ướt đầm đìa nước mắt. Ai mà chẳng thế, khi phải rời cái nơi mình chơi, mình ăn, mình ngủ, mình đã sống và nhiều bận suýt chết, rời cái nơi mà nhắm mắt cũng kề ra được: cây ôi, cây sung ở chỗ nào, pho tượng trong chùa vờ mây miếng, ao nhà ai có những thứ cá gì, để rồi đi xa, chưa biết bao giờ trở lại... Đến những người lớn cũng phải lưu luyến nữa là Lạp và Dưỡng.

... ra tiễn một lần nữa...

Từ một bóng tối bỗng xô ra một đám trẻ. Nhữn̄g bạn thân thiết nhất của Dưỡng ra tiễn một lần nữa. Chúng nó xúm quanh hai đứa, thì thào dặn dò. Dưỡng gật đầu lia lịa, tuy tai nó rối beng, chả nghe rõ, nhớ rõ chúng nó bảo gì nữa. Thằng Vi giùi vào tay Dưỡng một cái bút chì. Cái Sáu nhét vào gói cơm nếp của bu Dưỡng cho Dưỡng, mấy quả ổi. Món quà quê hương đây. Có đi tới đâu thì đừng quên nhá!

Đồng chí giao thông nói với chúng nó như với những người lớn:

— Thôi, nào! Mọi các đồng chí đi kéo muộn!

Những tiếng nói se se, chen tiếng nức nở:

— Dưỡng ơi! Đèn nhớ!

— Rồi Dưỡng về nhớ!

— Chào các bạn ở lại nhớ!

— Chào các bạn nhớ!

Biên tập : NGUYỄN VĂN TÂN

Trình bày : THY NGỌC

Sửa bản in : TUYẾT MINH

In 50.300 cuốn, tại nhà in Thành niên Thành Đoàn
Thành phố Hồ Chí Minh, 62 Trường Lán Biểu Phủ Nhuận
DN. 40038. Kho 13 x 19. Số xuất bản 46/KB. Số in 45
In xong 6-1976. Gửi lưu chiểu 6-1976

TÓM TẮT NỘI DUNG

Lê Quang Dưỡng là một chú bé nổi tiếng nghịch ngợm. Đôi khi cái nghịch của Dưỡng đã gây thiệt hại cho cả bộ đội. Cũng do sự chơi đùa dại dột của Dưỡng mà Sở — bạn Dưỡng — bị dịch đánh đến chết..

Cái chết oan uổng của Sở đã làm cho Dưỡng bắt đầu suy nghĩ. Rồi từ chỗ chú ý đến việc nhà hơn, làm giúp đỡ bố mẹ và các em, Dưỡng được mọi người thương yêu, giáo dục để tiến bộ. Cuối cùng Dưỡng được bạn bè mến phục, bao làm đội trưởng. Và dưới sự chỉ huy của người đội trưởng thông minh và dũng cảm, Đội thiếu nhi thôn Thạch Tồ, ngày một trưởng thành lập nên thành tích vẻ vang, góp phần tích cực vào cuộc kháng chiến chống Pháp.